

Vprašanja kandidatom na predčasnih parlamentarnih volitvah 2014

V zadnjih letih raste družbena podpora za trajnostni razvoj Slovenije. Vrsta študij podpira tezo, da je zeleni razvojni preboj za Slovenijo najbolj vitalna strategija izhoda iz krize, hkrati pa dolgoročno zagotovilo, da se kot družba nikoli več ne bomo znašli v tako težki situaciji.

Kljub temu so ga vse vlade od leta 2008 (Pahorjeva, Janševa, in Bratuškove) sistematično odrivale na stran in razvoj usmerjale v preživele gospodarske in socialne koncepte. Vsem je v opomin projekt TEŠ6 kot spomenik fosilne, okolju in človeku škodljive tehnologije, ki so ga od leta 2007 pomagale graditi vse vlade. Je simbol ugrabljenе države, ki skupnega interesa ni postavljala v ospredje, varstvo okolja in zdravje ljudi pa je sistematično odrivala na obrobje, namesto da bi v njem prepoznala številne priložnosti in koristi, tudi gospodarske. Ob začetku predvolilne kampanje smo političnim strankam poslali v podpis pet [Zavez za uresničenje trajnostnega razvojnega podviga Slovenije 2014-2018](#). Zaveze povzemajo ključne vzode politike, da podpre trajnostni razvojni podvig v prihodnjem mandatu, ki je po našem prepričanju najboljši odgovor na vse aktualne gospodarske, politične in okoljske izzive slovenske politike. O odzivu strank bomo poročali 4. julija.

V medijskem prostoru bosta pred predčasnimi parlamentarnimi volitvami 2014 nastopali dve skupini kandidatov. Tisti, ki so od leta 2007 sodelovali v vladah oziroma bili poslanci v Državnem zboru in so torej v preteklosti imeli v rokah ključne vzode politike za usmerjanje razvoja. Volivci od njih želimo slišati, zakaj so ravnali tako in ali bi iz današnje perspektive kaj naredili drugače. V drugi skupini pa bodo novi obrazi, ki jih velja vprašati po njihovi diagnozi in kako bi se zadev lotili v primeru izvolitve na julijskih volitvah. Od vseh pa želimo slišati, kako se bodo v primeru izvolitve spopadli z močnimi, dobro organiziranimi vplivnimi skupinami (lobiji) in kako bodo zagotovili javni interes.

Urednikom in novinarjem predlagamo naslednja vprašanja za soočenja in intervjuje v predvolilnem času:

1. Gospodarske priložnosti in delovna mesta

Uspešne evropske države so vzode politike v zadnjih letih uporabile za spodbujanje razvoja zelenega gospodarstva ter povečevanje prehranske in energetske samooskrbnosti, z ambicioznimi podnebnimi cilji pa so še nadalje spodbujale tehnološke in družbene inovacije. Konkurenčnost gradijo na energetske in snovni učinkovitosti ter krožnem gospodarstvu. Iz krize so se izvlekle hitro.

Za razliko od njih so si slovenske vlade sistematično zatiskale oči in ušesa pred priložnostmi oživljanja gospodarstva z desetisoči kakovostnih delovnih mest na področjih, kjer ima Slovenija bogate naravne danosti, v svetu pa po njih narašča povpraševanje: (1) pri zagotavljanju prehranske samooskrbe s poudarkom na ekološki pridelavi, (2) v gozdno-lesni verigi, (3) s povečanjem energetske učinkovitosti, (4) s prehodom na obnovljive vire energije, (5) v trajnostni mobilnosti, (6) v učinkoviti rabi naravnih virov in (7) zelenem turizmu.

Niso izkoristile priložnosti uravnoteženja javnih financ z ukinitvijo okolju škodljivih subvencij, ki jih je na letni ravni za več kot 500 milijonov.

V zadnjih letih sta bila demontirana ministrstvo za okolje in služba vlade za podnebne spremembe, tik pred sprejetjem je bila zaustavljena priprava strategije prehoda v nizkoogljično družbo.

Na drugi strani pa so kljub ekonomski nevzdržnosti, škodljivosti za okolje in zdravje ljudi ter korupcijski obremenjenosti vse vlade od leta 2008 omogočale gradnjo TEŠ6.

Vprašanje:

Zakaj so vse vlade v zadnjih sedmih letih, ne glede na barvo, ignorirale oziroma onemogočale izkoriščanje priložnosti za oživitev gospodarstva in delovna mesta, ki bi jih prinesel zeleni razvojni preboj?

2. Veliki projekti

TEŠ6:

TEŠ6 je projekt z daljnosežnimi gospodarskimi, okoljskimi, socialnimi in zdravstvenimi posledicami. Kljub temu je že od samega začetka voden brez sodelovanja javnosti, netransparentno in po načelu izvršenih dejstev. Cena investicije je narasla s 600 milijonov na več kot 1,3 milijarde evrov, za skoraj tretjino te vsote jamči država oziroma slovenski davkoplačevalci, številna finančna in tehnološka tveganja pa sploh še niso bila ovrednotena. Izvedba projekta TEŠ 6 Sloveniji onemogoča doseganje srednjeročnih in dolgoročnih podnebnih ciljev, ki se jim je zavezala kot članica EU. Razvojna sredstva, ki bi jih morali porabiti za povečanje energetske učinkovitosti in prehod na obnovljive vire energije, so porabljena za spomenik fosilne, okolju in človeku škodljive tehnologije.

Vprašanja:

- *Kako bo vaša stranka glede na izkušnjo s TEŠ6 vodila bodoče velike projekte?*
- *Če bi imeli možnost (ponovnega) odločanja: bi podprli državno poročstvo za najem kredita EIB za TEŠ6?*
- *Kako se bo vaša stranka spopadla z vplivnimi skupinami, ki si vedno ob velikih projektih na netransparenten in koruptiven način zagotavljajo finančne koristi?*

Drugi blok jedrske elektrarne Krško (JEK2):

Nemčija, Danska, Belgija in Švica so države, ki so se odločile opustiti jedrsko energijo in jo nadomestiti z zelenimi, trajnostnimi tehnologijami. S tem ustvarjajo prostor tisočim novim delovnim mestom in razvijajo perspektivno zeleno gospodarstvo.

Vprašanja:

- *Naj se Slovenija po mnenju vaše stranke pridruži državam, ki bodo opustile jedrsko energijo?*
- *Ima vaša stranka stališče o izgradnji JEK2? Če da - na osnovi česa ste si to stališče oblikovali?*

3. Uravnoteženje javnih financ

Nevladna organizacija Umanotera je v študiji *Ukinjanje škodljivih subvencij: uravnoteženje javnih financ s trajnostno vizijo* evidentirala za več kot 500 milijonov EUR okoljsko, gospodarsko in družbeno škodljivih subvencij, ki jih država Slovenija vsako leto izplača v sektorjih energije, transporta in kmetijstva. Z izsledki študije je seznanila Državni zbor, ki je v lanskem letu vladi naložil pripravo načrta njihovega postopnega ukinjanja. Vlada je sklep Državnega zbora ignorirala, izplačila se nemoteno nadaljujejo. V trenutni situaciji nenehnega obremenjevanja državljanov z varčevalnimi ukrepi in dvigovanja davkov je to še posebej sprevrženo in nesprejemljivo.

Vprašanje:

- *Uravnoveženje proračuna je bila osrednja aktivnost vlad vse od začetka krize. Zviševale so davke, krčile pravice na področju sociale, izobraževanja, zdravstva, kulture in pokojnin. Šli so tako daleč, da so ukinjali malice v vrtcih. Zakaj se nobena vlada ni dotaknila »svetih krav« – avtoprevoznikov, farmacevtskih podjetij, koncesionarjev za gospodarjenje z državnim gozdom in drugih prejemnikov okoljsko in družbeno škodljivih subvencij? Kako se boste spopadli z vplivnimi skupinami, ki so že desetletja prisesane na državni proračun?*

4. Prehranska suverenost in neodvisnost

V zadnjem času je bilo veliko (populističnega) govora o povečanju lokalne samooskrbe s hrano, ignorirano pa je bilo vprašanje, na kakšen način naj bo hrana pridelana. Način kmetijske proizvodnje nima učinkov samo na oskrbo s hrano. Je tudi ključni dejavnik ohranjanja kakovosti podtalnice, zdravja ljudi in biotske raznovrstnosti. Na to so v zadnjih letih boleče opozorili pomori čebel zaradi uporabe fitofarmaceutskih sredstev.

V Sloveniji je trg z ekološkimi živili v stalnem porastu, vendar z domačimi eko pridelki pokrijemo manj kot petino potreb. Več kot 80 % ekoloških živil uvozimo. Ne glede na to pa se je rast števila ekokmetij v Sloveniji v zadnjih letih zelo upočasnila oziroma skoraj ustavila, število hektarjev ekološko obdelovanih zemljišč se ne povečuje. Čeprav je bil konec leta 2005 sprejet Akcijski načrt razvoja ekološkega kmetijstva v Sloveniji do leta 2015, ni bilo na državni ravni za razvoj ekološkega kmetijstva skoraj nič načrtno narejenega, akcijski načrt je brez potrebnega proračuna za izvajanje.

Ukrepi kmetijske politike ignorirajo tržno povpraševanje po ekoloških živilih in škodljive okoljske učinke intenziviranja kmetijstva, predvsem povečanja gojenja krmnih rastlin in prireje mesa.

Vprašanje:

Kako boste zagotovili, da bodo subvencije v kmetijstvu podpirale interes potrošnikov po zdravi, ekološko pridelani hrani ter bodo v prid varovanju kakovosti podtalnice, ohranjanju biotske raznovrstnosti in varovanju ljudi pred škodljivimi vplivi kmetijstva?

Viri dodatnih informacij:

[Zaveze za uresničenje trajnostnega razvojnega podviga 2014-2018:](http://www.planbz slovenijo.si/upload/zaveze_trajnostni_podvig.pdf)

http://www.planbz slovenijo.si/upload/zaveze_trajnostni_podvig.pdf

[Plan B za Slovenijo 4.0 – Za zeleni razvojni preboj \(2012\)](http://www.planbz slovenijo.si/upload/SRS/plan-b-zeleni-razvojni-preboj.pdf)

<http://www.planbz slovenijo.si/upload/SRS/plan-b-zeleni-razvojni-preboj.pdf>

[Zelena proračunska reforma za Slovenijo: odzivanje na krizo s trajnostno vizijo \(2013\)](http://www.planbz slovenijo.si/upload/stories/zpr/umanotera%20-%20zelena%20proracunska%20reforma%202013.pdf)

<http://www.planbz slovenijo.si/upload/stories/zpr/umanotera%20-%20zelena%20proracunska%20reforma%202013.pdf>

[Zelena delovna mesta: Stanje, potenciali, dobre prakse \(2014\)](http://zelenadelovnamesta.si/upload/Zelena_delovna_mesta_analiza_mala.pdf)

[http://zelenadelovnamesta.si/upload/Zelena delovna mesta analiza mala.pdf](http://zelenadelovnamesta.si/upload/Zelena_delovna_mesta_analiza_mala.pdf)

Umanotera, Slovenska fundacija za trajnostni razvoj, www.umanotera.org, info@umanotera.org

Dodatne informacije: Iva Gruden, 01 439 71 00, iva@umanotera.org